

“Akın var
güneşe akın!
Güneşi zaptedeceğiz
güneşin zaptı yakın!”(Nazım Hikmet)

* * *

“Doğacaktır sana va’dettiği günler Hakk’ın,
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.” (Mehmet Akif Ersoy)

* * *

İnsanlar kendi aralarında çıkar çatışmasına girerler; çıkarları için vururlar kırarlar. Vurdu kırdı olmasa daha iyi tabii ki. İnsanların birbirlerine zarar vermesinin gerekmediğinin ortaya konması, vurdu kırdının bitmesi için yeterlidir. Lâkin bir başkasına müdahale, bizzat amaç olduğunda işin rengi değişir. Çıkarın bizzat başkasına müdahale olmasıyla beliren emperyalist özdür.

Al işte Büyük İskender denilen Makedonyalı. Hani Tarsus’ta darphanede tüm sikkeleri eritip kendi adına sikke bastırana kadar yaptıklarını -o da bir çok soru işaretiyle- anlayabiliyor gibiyim. Ama bundan sonra yaptıklarını anlamam olanaklı değil. Topla ekibi dön Makedonya’ya. Tüm Makedonya’nın, tüm Yunanistan’ın, tüm Anadolu’nun, yani tüm Dünyanın hükümdarı ol. Düzenli olarak, gez dolaş Dünyanı. Bu mülkün senin de soyundan bilmem kaç neslin de barış ve gönenç içinde yaşamasına yeter. Yok bütün bunları bırakıyor ve “yola devam” diyor. Hani yol da yol olsa bari; mülk sahibinden garibanına onbinlerce, yüzbinlerce belki milyonlarca insanın yaşamını söndürüyor. Kendisi ve yarenleri dahil herkesin yaşadığı ortamı cehenneme çeviriyor. Niye? Bir hayali gerçekleştirmek için. Her an herkese müdahale etme gücünün olması hayalini... Tarihte insan etkin olamaz, aktör olur. Aktör tutup da rolü yerine kendi eylemini koymaya kalktığında ortaya çıkarır emperyalist öz.

* * *

Selim-i Salis'in kankası “para, para, para”cı Napolyon'un Mısır'a asker çıkarmasından bu yana bir hayali -ki bu hayali aslen kuranlar, hani yenileri durmaksızın türese bile çoktan ölmüştür- “gerçek”çektirmek için olanaksızın tekrar ve tekrar denendiği Balkanlar, Anadolu, Mezapotamya, Doğu ve Güney Akdeniz'de dengesizlik bitmek bilmiyor.

Roma İmparatorluğu, Haçlı Seferleri, Avrupa derken, Makedon İskender'le gözler önüne serilen aynı emperyalist öz, İngiltere üzerinden Kuzey Atlantik'e taşındı.

Latin Amerika'da, “Orta Doğu” dediklerinde, Afrika'da, Doğu Avrupa'da ve nihayetinde Asya'da yaptıklarının geri tepip emperyalist hayali besleyenleri ve bu hayali “gerçek”leştirmek için can hıraş çalışanları, kendi evlerinde vurmaya başladığı bir döneme giriyoruz.

Bu zamandan yüzyıl önce yaşananlara baktığımda gözüme neler çarpıyor neler...

Dünya tarihinde bazı dönemler bolluk olur; teknolojik gelişme vesairenden dolayı. Bu dönemlerde beslenebilir nüfus, çalışması gereken nüfusun üzerine çıkar. İşte bu nüfus fazlası, mülk sahiplerinin başının belasıdır. Beladan kurtulmak için en çok uygulanmış olan yöntem bunları kırmak üzere savaşa sürmektir. Ama Mısır gibi bereketli topraklarda bu çok da uygulanabilir bir öneri değildir, kır kır bitmezler. Keynes'i de dikkatlice okuyanlar görmüştür daha iyi ve kalıcı bir çözüm bunları boş işlerde çalıştırıp oyalamaktır.

Filmlerin sonunda çıkan çalışanlar listesine bakıyorum da ne kadar çok insan çalışmış; tabii ki saatlerini bu filmi seyrederek -ki biri de ben oluyorum o anda- heba etmiş, pardon “*quality time*” (kaliteli zaman) geçirmiş olanların sayısının yanında bu çalışanlar, kumsalda kum tanesi kadar kalır o da ayrı bir mesele. Nereden çıktı bu film, dizi, spor müsabakası vesaire şimdi, tam da emperyalizmi konuşurken. Neyse döneyim konuma.

* * *

Avrupa'nın çeşitli “merkez”lerinde haritalar çizilir; Balkanların haritaları, Anadolu'nun haritaları, Mezapotamya'nın haritaları, Doğu Akdeniz'in haritaları, Güney Akdeniz'in haritaları. Ulan size ne? İstiyorsanız gelin, buraların insanları ecnebileri sever, bağrına basar. Yok hem gelmeyecek, örneğin Londra'da “saygın” bir yaşam isteyecek, hem de haritalar çizip buraları biçimlendirmeye, insanlarını eğip bükmeye kalkacak. Efendim petrol fiyatlarıymış. Hikaye; al petrol de senin olsun, fiyatları da. İsteddiğince kur tepe tepe kullan. Hem daha bu yıl görmedik mi petrol fiyatlarını ve arzını istediğince yönlendirebiliyor “gelişmiş piyasalar”. Stratejiymiş, ekonomiymiş hepsi hikaye. Emperyalist öz, başkası olarak gördüğünün bilinç ve iradesine hükmetmek arzusudur, sapkındır. Ne denli destanlar yazılsa da, ne denli “tarih” diye aktörleri ve rollerini gerçeklik olarak dayatan idealist tarih ezberletilse de insanlara, tarihin akışını belirleyemez, tarihin akışına teslim olmaya mahkumdur emperyalist.

Diyelim ki, İstanbul işgal edilmek isteniyor. Bir sürü insan var, genç var buna karşı duracak. Bir de unutmamak gerekir ki süren savaş nedeniyle oradan buradan çok fazla insanla dolmuştur İstanbul. Ne yapılabilir. Bunlar örneğin Ege'ye doğru uzanan bir yarımada da toplanır. Sonra da diyelim ki karşılıklarına Avusturalya'dan kırılmak üzere getirilmiş fazla nüfus konulur. Birbirlerini öldürürler. Bir de inanmamız istenir ki bir çoğu okumuş-yazmış gençlerden oluşan insanların kitlesel olarak ölmesi ayrıntıdır; asıl olansa destanlaşmış ayrıntılardır. Direnişçiler bir biçimde toplu kıyımla olabildiğince imha edildikten sonra süreç, bir süre nadasa bırakılır ve üç beş yıla kalmaz, İstanbul tereyağdan kıl çeker gibi işgal olunur. Güya hayal gerçekleşmiştir. Öyle mi acaba? İşgal sırasında bile işgalcilerin kenti olmamıştır İstanbul. Oysa kayda geçmiş sayısız örnekten biliyoruz ki isteselerdi -işgale gelen askerlerin on katı bir kerede gelse bile- bağrına basardı İstanbul her birini, içine yerleştirirdi, hepsini İstanbul'u yapardı. İşgal, harita üzerinde ve işgal karargahlarında gerçekmiş gibi görüledursun bir hayal kaldı hep.

Emperyalizme kahramanlıkla karşı konulmaz. Emperyalist hayali tanımadan yaşamını sürdürmektir direniş.

* * *

Hedeflemek için hedefe giden sürecin koşullarının bilinmesi gerekir. Hedefe ulaşmak için yapılan plan bu koşullara uygun olup sağlam bir mantığa dayanmalıdır.

Olanaksız görüneye de ulaşılabilir; ancak nasıl ulaşılacağı bilinemez. Hedeflenemez. Olanaksıza ulaşacaksın ancak arayışla ulaşırsın. Arayışta kullanılacak düşünme aracı salt mantık değildir, “genel geçer kural yoktur” fikriyle mantığı buluşturan diyalektiktir.

İdealizm, düşündüğünün gerçeklik olduğu fikridir ve olanaksızı hedeflemek ancak idealizmle olur. Böylece diyalektik es geçilip sabit fikir ve mantıkla olanaksıza yönelinir. Başta emperyalist öz olmak üzere her türlü sapkınlık ancak idealizmin şu ya da biçimiyle ortaya çıkar.

* * *

İdealizmi aştığında yaşamına net bir biçimde bakabilirsin.

Kanımcı insan ömrünün en uzun dört yılı Lise yıllarıdır. Üniversite yıllarını da gözden kaçırmamak gerekir. Ama ben yine de Lise yıllarının çok daha dolu dolu geçtiğini, onca doluluğa karşın daha yapılmamış bir çok şey kaldığını düşünürüm. Bu bakımdan Üniversite yılları, Lise yıllarının yanına bile yaklaşamaz.

Lise yıllarından sonra toplulukla birlikte dağılmaya başlar yaşam. Farklı göllere, denizlere, farklı farklı yerlerden akmak üzere kollara ayrılan bir nehir gibi.

Yaşamın tümü o toplulukta, o dolulukta geçebilir mi, geçse nasıl olurdu diye düşündüğüm oldu. Bu evrenle, bu dünyayla, bu ülkeyle, bu kentle, bu semtle, bu mahalleyle, bu sokakla, birini diğerinden ayırmadan, birini diğerinin önüne koymadan bir bütün olarak yaşamak.

Bir hayal. Varolan koşullarda, varolan bilincinle olanaksızdır. Hedefleyemezsin. Ancak arayabilirsin.

* * *

Mali sermayeyi temsilen, ilk kitabımın kapak resmi olarak Pieter Brueghel'in çizmiş olduğu “Icarus’un düşüşü” resmini seçmiştim. Icarus, söylenceye göre güneşe ulaşmak ister. Hafif olduğundan balmumundan kanatlar yapar. Güneşe akın eder. Yaklaştıkça güneşe ortam ısınır. Sonunda o kadar ısınır ki balmumundan kanatlar erir ve yeryüzüne geri düşer. Resimde sol üst tarafta bir kent vardır. Üzerindeki bulutlarla, gidip gelen gemilerle, denize doğru uzanan binalarıyla, kayalara doğru yaslanır gibi duran binalarıyla kentte yaşamın hareketli biçimde sürdüğü hissedilir. Her ne kadar çiftçiyi ve çobanı günlük giyisileriyle değil, bayramlık elbiseleriyle çizmiş diye eleştirilse de ressam, resimde otlağa yayılmış sürüleriyle, çobanıyla, sürülen tarlasıyla, süren çiftçisiyle yaşam tüm hareketliliği içinde sürüp gider.

Anlayacağın, yaşam olağan akışında akıp giderken Icarus, heyecanla güneşe akın etmiştir. Tabii ki sonucu belli. Ressam iyi niyet gösterip Icarus’u denize düşürmüştür. Güneşe akın etmese de yaşamın akıp gittiğini anlayamayan Icarus, düştüğü denizden öfkeyle çıkıp insanlığın tümü adına Güneş’e akın için yeniden balmumundan kanat örmeye başlayacaktır sanırım.

* * *

Hem Nazım Hikmet’e hem de Mehmet Arif’e bayılırım, hatta imrenirim. Sözlerinin çoğunu benimser; benimmiş gibi söylerim. Nazım Hikmet ya da Mehmet Akif eleştirisi değildir aşağıda söyleyeceklerim. Nazım Hikmet’in bile, Mehmet Akif’in bile sözlerine sızma yeteneği gösterendir eleştirdiğim.

“Ha bugün olacak ha yarın olacak” deyip hedefe kilitlenip Icarus gibi ilerleyelim. Vallaha da Güneşi zapt edeceğiz, billaha da. İyi güzel de bari doğru dürüst bir şeyi zapt etsek. Balmumları erimeyip maazallah Güneş’e ulaşırsak, hatta daha ulaşmadan cayır cayır yanarız.

İyi söylemiş güzel söylemiş, hadi vaad edilen günleri bekleyeyim bari. Bu arada Kuran’a, hadislere baktım, aradım taradım. Cenabı Hakkın biz fanilere ahiret için vaadleri var, yer yer de tehditleri. Vadettiği günler, yani ahiret mi yakın, ölecek miyiz? İyi bekleyelim bakalım.

Pieter Brueghel açık açık çizmiş, ben söylüyorum ama dinlemiyor, sözü geçen biri şu İcarus’a söylesin artık; güneşe akın etmesine gerek yok, o çiftçiyle, o çobanla, o gemilerle ve o kentle herkesin her gününü bir bayram olarak yaşayacağı, bayramlık elbiseleriyle gündelik işlerini yapacağı koşulları oluşturabiliriz. Balmumunu da başka işlerde kullanırız.

* * *

Uzun sözün kıssası, “Yakın” demeyi bırak biraz kardeşim; bu sefer gel yakmayalım.